

POETYKA

Program ćwiczeń z poetyki dla I i II roku

Ćwiczenia z poetyki, rozumianej jako szczegółowa teoria dzieła literackiego, obejmują dwuletnie (4 semestry) studium wiedzy o podstawowych składnikach struktury dzieła literackiego: brzmieniowych, stylistycznych, kompozycyjnych i genologicznych, ich pochodzeniu, przemianach w obrębie tradycji literackiej i funkcji estetycznej.

Studenci powinni w trakcie kursu przyswoić sobie terminologię z zakresu poetyki, zrozumieć znaczenie i funkcje poszczególnych elementów dzieła, nauczyć się formułować problematykę badawczą w odniesieniu do poszczególnych zagadnień oraz zdobyć umiejętność stosowania wiedzy z zakresu poetyki w analizie literackiej. W I roku zajęcia obejmują stylistykę i wersologię (ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonalnej interpretacji struktur brzmieniowych), w II roku semantykę literacką, tematologię, kompozycję i genologię wraz z teorią języka poetyckiego.

Podstawę zaliczenia przedmiotu stanowią: uczestnictwo w zajęciach, krótkie prace pisemne o charakterze analitycznym, sprawdzian (pisemny lub ustny) na końcu każdego semestru, praca roczna na II roku oraz egzamin z całości kursu w letniej sesji egzaminacyjnej.

Podręczniki (do wyboru):

M. Głowiński, A. Okopień-Sławińska, J. Sławiński, *Zarys teorii literatury*. Warszawa 1967 (i wyd. następne).

A. Kulawik, *Poetyka. Wstęp do teorii dzieła literackiego*. Warszawa 1990 (i wyd. następne).

Także:

M. Głowiński, T. Kostkiewiczowa, A. Okopień-Sławińska, J. Sławiński, *Słownik terminów literackich*. Wrocław 1998 (i wyd. następne).

Semestr I: Stylistyka

1. Poetyka i jej miejsce w strukturze wiedzy o literaturze

- S. Skwarczyńska, *Miejsce teorii literatury wśród innych dyscyplin literaturoznawczych*. W: *W orbicie literatury, teatru, kultury naukowej*. Warszawa 1985.
- H. Markiewicz, *Zakres i kierunki współczesnych badań literackich*. W: *Główne problemy wiedzy o literaturze*. Kraków 1965 (i następne wyd.)
- M. Głowiński, J. Sławiński, A. Okopień-Sławińska, *Nauka o literaturze i jej działy*. W: *Zarys teorii literatury*. Warszawa 1967 (i następne).
- A. Burzyńska, *Poetyka po strukturalizmie*. W zb.: *Poetyka bez granic*. Red. W. Bolecki, W. Tomasiak. Warszawa 1995.

2. Styl i stylizacja

- Do lektury: J. Tuwim, *Pegaz dęba*; K. Wyka, *Duchy poetów podstuchane*; A. M. Swinarski, *Parodie*; S. Barańczak, *Pegaz zdębiał*.

3. Głoska i jej funkcje w utworze

- S. Knisplówna, *Instrumentacja głoskowa w „Pomniku” Tuwima*. W zb.: *Stylistyka polska. Wybór tekstów*. Oprac. E. Miodońska-Brookes i in. Warszawa 1973
- lub: J. Paszek, *Fonostylistyka*. W: *Stylistyka. Przewodnik metodyczny*. Katowice 1974
- lub: W. Panas, *Siódmy anioł*. W: *Tajemnica siódmego anioła*. Lublin 2005.

4. Leksyka (słotwórstwo, fleksja, neologizmy)

- K. Wyka, *Słowa-klucze*. W: *O potrzebie historii literatury*. Warszawa 1969.

5. Syntaktyka

- Cz. Zgorzelski, *Wśród gwiazd liryki stanisławowskiej*. W: *Obserwacje*. Warszawa 1993.
- W. Górny, *O stylistycznej interpretacji składni*. W zb.: *Stylistyka polska. Wybór tekstów*. oprac. E. Miodońska-Brookes i in. Warszawa 1973.

6. Tropy

a. Metafora

- M. Black, *Metafora*. W zb.: *Studia z teorii literatury. Archiwum przekładów „Pamiętnika Literackiego”*. T. 1. Red. M. Głowiński, H. Markiewicz. Wrocław 1977.
- H. Weinrich, *Semantyka śmiałej metafory*. W: jw.
- lub: M. Stala, *Wstęp*. W: *Metafora w literaturze Młodej Polski: metamorfozy widzenia poetyckiego*. Warszawa 1988.
- M. Głowiński, *Metafora, demetaforyzacja, konteksty*. W zb.: *Studia o metaforze*. T. 2. Red. M. Głowiński i A. Okopień-Sławińska. Wrocław 1983.

b. Ironia

- M. Głowiński: *Ironia jako akt komunikacyjny*. W zb.: *Ironia*. Red. M. Głowiński. Gdańsk 2002.

7. Wieloznaczność

- S. Sawicki, *Z zagadnień semantyki poetyckiej Norwida*. W: *Poetyka. Interpretacja. Sacrum*. Warszawa 1981.

8. Alegoria

- D. Sayers, *O pisaniu i czytaniu utworów alegorycznych*. „Pamiętnik Literacki” 1975, z. 3
- lub w zb.: *Studia z teorii literatury. Archiwum przekładów „Pamiętnika Literackiego”*. T. 2. Red. K. Bartoszyński i in. Wrocław 1978.

9. Symbol

J. Ziomek, *Symbol wśród tekstów kultury*. W: *Prace ostatnie. Literatura i nauka o literaturze*. Warszawa 1994.

H. G. Gadamer, *Symbol i alegoria*. W zb.: *Symbole i symbolika*. Red. M. Głowiński. Warszawa 1990.

Semestr I: Wersologia

1. Ogólna teoria wiersza

M. Dłuska, *Wiersz*. W: *Studia i rozprawy*. T. 1. Kraków 1970.

A. Kulawik, *Istota wierszowej organizacji tekstu*. W: *Wprowadzenie do teorii wiersza*. Warszawa 1988.

M. R. Mayenowa, *Wiersz*. W zb.: *Wiersz. Podstawowe kategorie opisu*. Cz. I *Rytmika*. Red. J. Woronczak. W serii: *Poetyka. Zarys encyklopedyczny*. Red. M. R. Mayenowa. Wrocław 1963.

2. Systemy wersyfikacyjne:

sylabizm, sylabotonizm, tonizm, wiersz nieregularny.

3. Funkcje zmian metrycznych w obrębie utworu

Z. Kopczyńska, *O wersyfikacji „Walca” Czesława Miłosza*. „Pamiętnik Literacki” 1981, z. 4.

L. Pszczołowska, *Potęga metrum. O puşkinowskim przekładzie „Czat”*. W: *Wiersz – styl – poetyka. Studia wybrane*. Kraków 2002.

I. Opacki, „Zadymka” J. Tuwima. W zb.: *Liryka polska. Interpretacje*, red. J. Prokop i J. Sławiński. Kraków 1971.

4. Porządek metryczny i pozametryczny w wierszu

Z. Kopczyńska, *Przerzutnia*. W zb.: *Wiersz. Podstawowe kategorie opisu*. Cz. I *Rytmika*.

Red. J. Woronczak. W serii: *Poetyka. Zarys encyklopedyczny*. Red. M. R. Mayenowa. Wrocław 1963.

5. Wiersz a tradycja wersyfikacyjna

L. Pszczołowska, *Semantyka form wierszowych*. „Pamiętnik Literacki” 1981, z. 4.

6. Problem wierszowości w literaturze XX w.

S. Sawicki, *Wokół opozycji: wiersz–proza*. W zb.: *Problemy teorii literatury*.

Red. H. Markiewicz. Seria 2. Wrocław 1976 (i następne).

A. Okopień-Sławińska, *Pomysły do teorii wiersza współczesnego (na przykładzie poezji Przybosa)*. W zb.: *Styl i kompozycja*. Red. J. Trzynadłowski. Wrocław 1965.

D. Urbańska, *Wiersz wolny. Próba charakterystyki systemowej*. Warszawa 1995.

Semestr III: Tematologia i kompozycja

1. Motyw, wątek, temat

I. Sławińska, *Jeden motyw antyczny w poezji Norwida: bruk rzymski*. „Roczniki Humanistyczne” 1957, z. 1.

2. Topos

J. Abramowska, *Topos i niektóre miejsca wspólne badań literackich*. „Pamiętnik Literacki” 1982, z. 1-2.

E. R. Curtius, *Topika*. W: *Literatura europejska i łacińskie średniowiecze*. Warszawa 1997.

3. Postać literacka

H. Markiewicz, *Postać literacka i jej badanie*. W: *Wymiary dzieła literackiego*. Kraków 1997.

4. Układy zdarzeniowe

W. Propp, *Morfologia bajki*. Przeł. S. Balbus. „Pamiętnik Literacki” 1968, z. 4.

S. Wysłouch, *Retoryka fabuły i retoryka narracji*. W zb.: *Tekst i fabuła*. Red. Cz. Niedzielski i J. Sławiński. Wrocław 1979.

5. Przestrzeń

J. Sławiński, *Przestrzeń w literaturze. Elementarne rozróżnienia i wstępne oczywistości*. W: *Próby teoretycznoliterackie*. Warszawa 1992.

M. Nøjgaard, *Przestrzeń w „Upadku” Camusa*. „Pamiętnik Literacki” 1976, z. 1.
lub

J. Łotman, *Problemy przestrzeni artystycznej*. W: jw.

6. Czas

K. Bartoszyński, *Czasu konstrukcje w literaturze polskiej XX wieku*. W: *Słownik literatury polskiej XX wieku*. Red. A. Brodzka. Wrocław 1992.

7. Kompozycja

L. Wygotski, *„Lekki oddech”*. W: *Psychologia sztuki*. Kraków 1980.

(Do lektury również nowela I. Bunina o tym samym tytule. Tamże]

8. Spójność tekstu

W. Bolecki, *Spójność tekstu literackiego jest konwencją*. W: *Pre-teksty i teksty*. Warszawa 1991.

Semestr IV: Genologia

1. Wokół pojęcia gatunku literackiego

M. Głowiński, *Gatunki literackie*. W: *Dzieło wobec odbiorcy. Szkice z komunikacji literackiej*. Kraków 1998.

S. Wyśluoch, *Trwanie czy zmienność? O kategorii rodzaju literackiego*. W zb.: *Ulotność i trwanie. Studia z tematologii i historii literatury*. Red. E. Wiegandt, A. Czyżak, Z. Kopeć. Poznań 2003.

R. Nycz, *Współczesne sylwy wobec literackości*. W zb.: *Problemy teorii literatury*. Seria 3. Prace z lat 1975–1984. Wrocław 1988.

M. Czermińska, *Obszar prozy niefikcjonalnej*. W: *Autobiograficzny trójkąt. Świadectwo, wyznanie i wyzwanie*. Kraków 2000.

E. Balcerzan, *W stronę genologii multimedialnej*. „Teksty Drugie” 1999, nr 6.

2. Podmiot liryczny

J. Sławiński, *O kategorii podmiotu lirycznego*. W: *Dzieło – język – tradycja*. Kraków 1998.

3. Odbiorca

M. Głowiński, *Wirtualny odbiorca w strukturze utworu poetyckiego*. W: *Dzieło wobec odbiorcy. Szkice z komunikacji literackiej*. Kraków 1998.

4. Genologia historyczna

Cz. Zgorzelski, *Historycznoliterackie perspektywy genologii w badaniach nad liryką*. W zb.: *Problemy teorii literatury*. Seria 2. Prace z lat 1965–1974. Wyd. 2 poszerzone. Wrocław 1987.

5. Narrator

J. Sławiński, *Semantyka wypowiedzi narracyjnej*. W: *Dzieło – język – tradycja*. Kraków 1998.

M. Jasińska, *Narrator w powieści. (Zarys problematyki badań)*. W: *Problemy teorii literatury*. Seria 1. Prace z lat 1947–1964. Wyd. 2 poszerzone. Wrocław 1987.

6. Narracja

M. Głowiński, *Cztery typy fikcji narracyjnej*. W: *Dzieło wobec odbiorcy. Szkice z komunikacji literackiej*. Kraków 1998.

M. Głowiński, *Narracja jako monolog wypowiedziany*. W: *Narracje literackie i nieliterackie*. Kraków 1997.

F. Stanzel, *Sytuacja narracyjna i epicki czas przeszły*. W: *Studia z teorii literatury. Archiwum przekładów „Pamiętnika Literackiego”*. T. 1. Red. M. Głowiński, H. Markiewicz. Wrocław 1977.

R. Humphrey, *Strumień świadomości – techniki*. W: j.w.

7. Dramat

I. Sławińska, *Czytanie dramatu*. W: *Odczytywanie dramatu*. Warszawa 1988.

8. Inne zagadnienia

a. Groteska

W. Bolecki, *Groteska*. W: *Pre-teksty i teksty. Z zagadnień związków międzytekstowych w literaturze polskiej XX wieku*. Wyd. 2 zmienione. Warszawa 1998.

b. Intertekstualność

M. Głowiński, *O intertekstualności*. W: *Intertekstualność, groteska, parabola. Szkice ogólne i interpretacje*. Kraków 2000.

9. Teoria języka poetyckiego

R. Jakobson, *Poetyka w świetle językoznawstwa*. W zb.: *Współczesna teoria badań literackich za granicą*. T. 2. Oprac. H. Markiewicz. Kraków 1976.